



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 83
Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og
Hennegårds Klitter

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 83 Blåbjerg Egekrat,
Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

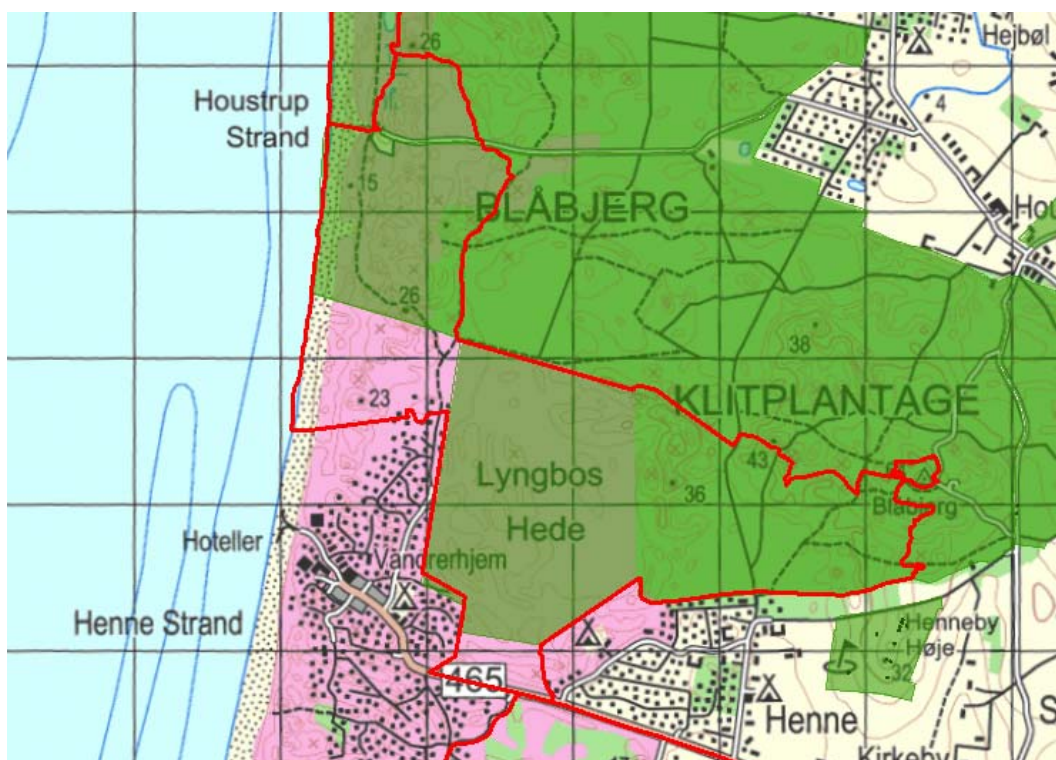
978-87-7279-875-2

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N83 *Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 595 ha.



Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsen Blåvandshuvs driftsplan.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015, dog 2021 for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

Områdebeskrivelse

Området består af de store klit- og hedeområder nord for Henne i Varde Kommune. Størstedelen, ca. 86 %, af området er statsejet (595 ha). De store fredede klitheder, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter, er sammen med Blåbjerg Egekrat centrale elementer i området. I Blåbjerg Plantage findes klitten "Blåbjerg" på 64 m. o. h., der er det højeste punkt i området.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Naturinteresserne på Naturstyrelsens arealer knytter sig primært til det særegne egekrat og de lysåbne arealer, bl.a. Lyngbos Hede.

Lyngbos Hede, som er i god plejetilstand, plejes med afbrænding og der er desuden i 2011 etableret græsning på heden. Der er i forbindelse med plejearbejdet, er der forsøgt genskabelse af en mere naturlig hydrologi på heden, idet en afvandingsgrøft er blevet lukket.

I dele af plantagen er der problemer med opvækst af glansbladet hæg.

Tabel A Naturtyper i plejeplanen

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	2130	Grå/grøn klit	65
	2140	Klithede	282
	2190	Klitlavning	8
	7150	Tørvelavning	<1
			356
Skovnaturtyper	2180	Skovklit	59
			59
I alt			415

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper og skovnaturtyper i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *løbende* pleje ved f.eks. græsning på 209 ha klitnatur og 41 ha klithede er underlagt en cyklisk drift med afbrænding med års mellemrum. Indsatsen vil blive prioriteret på Lyngbos Hede.

Der foretages *enkeltstående* indgreb i form af rydning af opvækst og fjernelse af invasive arter i klitnaturtyper på mere end 3 ha.

Der iværksættes afskrælning af græstørv på mere end 2 ha klithede og klitlavning med det formål at konvertere disse naturtyper til den truede naturtype 7150 tørvelavning. (Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørvelavning).

2 ha klithede, i tilknytning til skovklitten, ventes at ville udvikle sig mod skovklit ved fjernelse af ikke-hjemmehørende arter på dele af arealet.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

		Periodens mål	Ha (ca.)
2130	Grå/grøn klit	Naturtypebevarende pleje	65
2140	Klithede	Naturtypebevarende pleje	278
		Udvikling mod 2180 Skovklit	2
		Udvikling mod 7150 Tørvelavning	2
2190	Klitlavning	Naturtypebevarende pleje	8
		Udvikling mod 7150 Tørvelavning	<1
7150	Tørvelavning	Naturtypebevarende pleje	<1

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

		Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
2130	Grå/grøn klit	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	37
		Rydning af opvækst	nyt	3
		Græsning	nyt	27
2140	Klithede	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	62
		Andet areal uden drift	eksisterende	2
		Bekæmpelse af invasive arter	nyt	<1
		Tørveskrælning	nyt	2
		Afbrænding	nyt	41
		Græsning	nyt	177
2190	Klitlavning	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	4
		Tørveskrælning	nyt	<1
		Græsning	nyt	4
7150	Tørvelavning	Græsning	nyt	<1

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

❖ Skovnaturtyper

Skovnaturtyper sikres blandt andet ved en skovnaturtypebevarende drift og pleje, og ca. 6 ha omfattes af en såkaldt basissikring ([link til definition](#)). Der sker en supplerende sikring ved bevarelse af et antal store træer til henfald på 6 ha.

I øvrigt er 108 ha udlagt til urørt skov, hvor skoven med enkelte undtagelser får lov til at passe sig selv.

Endvidere foretages bekæmpelse af problem-arter på 12 ha.

2 ha klithede i tilknytning til skovklitten søges, som nævnt, udviklet til skovklit gennem fjernelse af ikke-hjemmehørende arter. Derudover forventes 2 ha urørt skov, der endnu ikke er kortlagt som en skovnaturtype, at udvikle sig til skovklit efter en tilsvarende indsats.

Tabel D Mål for skovnaturtyper

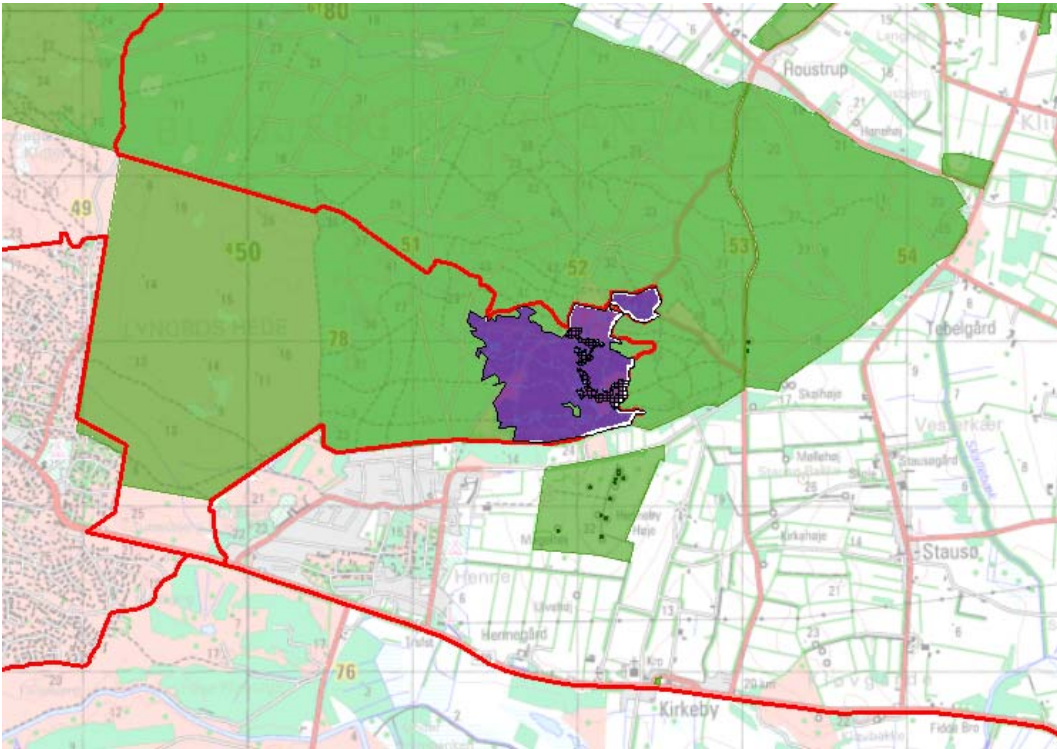
			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	2180	Skovklit	Naturlig dynamik	53
			Sikring af naturtypen	59
			Skovnaturtypebevarende drift	6
			Naturtypebevarende pleje	59
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 2180 Skovklit	2

Tabel E Forvaltning af skovnaturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	2180	Skovklit	Urørt skov	eksisterende	53
			Bekæmpelse af invasive arter	nyt	12
			Basissikring af skovnaturtyper	eksisterende	6
			Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald		6
Potentiel habitatnatur			Urørt skov		2
			Bekæmpelse af invasive arter	nyt	<1

I tabel E er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.



Billede 2 Kort, som viser arealer med indsats for skovnaturtyper

❖ Ændring af naturtype

Som tidligere nævnt skal nogle af områdets arealer uden habitatnatur udvikle sig til naturtyper på sigt, og udvalgte arealer med eksisterende naturtyper skal blive til andre naturtyper end dem, der forekommer i dag. Tabellerne F og G viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udstrækning på sigt.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 2180 Skovklit	4
Udvikling mod 7150 Tørvelavning	2
<i>I alt</i>	6

Tabel F Planlagte udvidelser af naturtyper

		Reduktion, ca. ha
2140	Klithede	4
2190	Klitlavning	<1

Tabel G Planlagte konverteringer til anden naturtype

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N83

Naturinteresserne på Naturstyrelsens arealer knytter sig primært til det særegne egekrat og de lysåbne arealer, bl.a. Lyngbos Hede.

Lyngbos Hede, som er i god plejetilstand, plejes med afbrænding og der er desuden i 2011 etableret græsning på heden. I forbindelse med plejearbejdet er det forsøgt at genskabe en mere naturlig hydrologi på heden, idet en afvandingsgrøft er blevet lukket.

I dele af plantagen er der problemer med opvækst af glansbladet hæg.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	2130	Grå/grøn klit	65
	2140	Klithede	282
	2190	Klitlavning	8
	7150	Tørvelavning	0
			356
Skovnaturtyper	2180	Skovklit	59
			59
I alt			415

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 3 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Skovnaturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b og c skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Areal uden drift	eksisterende	2
		2
Bekæmpelse af invasive arter	nyt	<1
		<1
Rydning af uønsket opvækst	nyt	3
		3
Afskrælning eller afbrænding	nyt	43
		43
Græsning	nyt	208
		208

Tabel c Planlagt indsats for skovnaturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Urørt skov	eksisterende	53
		53
Bekæmpelse af invasive arter	nyt	12
		12
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	eksisterende	6
		6
Bevarelse af store træer til henfald	eksisterende	6
		6

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 2180 Skovklit	4
Udvikling mod 7150 Tørvelavning	2
I alt	6

Tabel d Planlagte udvidelser af naturtyper

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: [Miljørapport for Natura 2000-planen](#)

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Store dele af klit- og hedeområdet blev fredet i 1966 (Lyngbos Hede) og 1993 (Hennegårds Klitter) "af hensyn til dyr og planter".

I årene 2001-2005 blev der gennemført et projekt, der skal styrke den løbende indsats for at genoprette, pleje og beskytte klithederne i Danmark. Projektet blev støttet af EU's LIFE NATURE-ordning, og blev gennemført som et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og de relevante amter. Lyngbos Hede har været en del af klithede-projektet.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil skovklitten alene blive drevet i henhold til bl.a. principperne om naturnær skovdrift, da arealerne er omfattet af Naturstyrelsens strategi om naturnær skovdrift og certificeret efter FSC- og PEFC-standarderne for bæredygtig skovdrift. Det indebærer bl.a. at der arbejdes for at sikre et kontinuerligt skovdække og et stabilt skovklima, foryngelse af skoven baseret på selvsåning og at skoven hverken sprøjtes eller gødes. Desuden er der i medfør af Naturskovsstrategien udlagt arealer til urørt skov og gamle driftsformer. Alle forekomster af skovnaturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Ligeledes vil de lysåbne arealer blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi. Arealerne vil blive drevet uden gødskning, sprøjtning eller omlægning. Alle forekomster af lysåbne

naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelsen af arter i området samt udbredelse og tilstand af forskellige naturtyper.
- Plejeindgrebene (med henblik) på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab. De planlagte tiltag i skov vil på sigt medføre en ændret skovstruktur. Begge dele vil påvirke områdets rekreative funktioner.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder arealreduktion og fragmentering, næringsstofbelastning, tilgroning, uhensigtsmæssig drift, hindring af landskabsdynamik og invasive arter. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af naturtyperne grå/grøn klit, klithede, klitlavning, tørvelavning og skovklit med græsning, tørveskrælning, afbrænding,

			rydning af opvækst og bekæmpelse af invasive arter. Den biologiske mangfoldighed knyttet til skovnaturtyperne sikres og begunstiges af de planlagte plejetiltag, bl.a. ved at der skabes mere variation og et højere indslag af naturlige processer. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt fra området, som omfattes af plejeplanen, vurderes at være neutrale eller positive. I området er det sandsynligt, at der forekommer følgende arter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV: Odder, sydflagermus, markfirben, spidssnudet frø og strandtudse.
Jordbund		X	
Vand	X		
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Den planlagte drift og pleje af lysåbne og skovbevoksede naturtyper vil medvirke til at bevare et varieret landskab.
Kulturarv, herunder kirker		X	
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der

vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Klitlavning er i habitatområdet kortlagt som mosaik med tørvelavning pga. forekomst af plantesamfund med næbfrø og soldug. Naturtyperne er truet af tilgroning med blåtop. En udvidelse af arealet med tørvelavning i klitlavningerne vil generelt øge artsdiversiteten og naturtilstanden af det samlede areal af klitlavning og tørvelavning.

Ved at øge den naturlige dynamik på arealer med grå/grøn klit vil den øgede slitage medføre vindbrud samt øget dynamik og variation i klitnaturtyperne. Der vil således ske en løbende naturlig forskydning i arealerne med de forskellige klitnaturtyper.

I Blaabjerg Plantage findes arealer, der er ryddet for nåletræer, og som nu er ved at udvikle sig til skovklit ved naturlig succession. Nogle af disse arealer er i den nuværende kortlægning kortlagt som mosaik mellem skovklit og grå/grøn klit. Da arealerne er en integreret del af skovområdet er det planen, at successionen mod skovklit skal fortsætte.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N83 *Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte.

Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil naturtyperne blive plejet/drevet med vidtgående naturhensyn i henhold til Naturstyrelsens øvrige planer og strategier.

Alle forekomster af arter og naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Planen betyder, at naturgrundlaget forbedres ved at forbedre vilkårene for flora og fauna, og dermed sikre den biologiske mangfoldighed. De rekreative oplevelser i tilknytning til området forbedres blandt andet via et mere varieret landskab.



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk